

Kriittisiä raaka-aineita koskeva asetusehdotus luku 5 - kestävyys

Jätealan yhteistyöryhmän kokous 3/2023
15.6.2023
Sirkku Jaakkola, hallitussihteeri

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Yleistä

- **Ehdotus** Euroopan parlamentin ja neuvoston **asetukseksi kriittisten raaka-aineiden turvallisista sekä kestävästä toimitusketjuista** (COM(2023) 160, critical raw materials, ns. CRM-asetusehdotus) annettiin maaliskuussa 2023.
- Ehdotuksen toimilla pyritään **turvaamaan eurooppalaisen teollisuuden raaka-ainetarpeet** erityisesti **vihreän siirtymän ja digitaalisen siirtymän tarpeita** varten sekä parantamaan unionin **kriisinkestävyttä** varmistuen samalla myös ympäristönsuojelun korkea taso.
- Asetusehdotuksen käsittelystä vastaa TEM. Ehdotus sisältää kuitenkin sääntelyä **ympäristölupamenettelyistä** sekä **kiertotaloutta koskevaa substanssisääntelyä**.
- TEM laatinut ehdotuksesta U-kirjelmän (**U 7/2023 v**), jota käsitelty eduskunnassa kesäkuussa. YM osallistuu neuvottelukantojen valmisteluun EU:n neuvoston työryhmäkäsittelyissä. Ehdotusta käsitellään neuvostossa nopealla aikataululla ja Ruotsin tavoitteena saavuttaa neuvoston yleisnäkemykset pj-kaudellaan.

Luku 5: Kestävyys - säännökset

- Kiertotalous (circularity)
 - Artikla 25: kansalliset toimet
 - Artikla 26: kaivannaisjätteiden kriittisten raaka-aineiden hyödyntäminen
 - Artikla 27: kestopagneettien kierrätettävyys
 - Artikla 28: kestopagneettien kierrätetty sisältö
- Hyväksytyt järjestelmät ja ympäristöjalanjälki
 - Artikla 29: hyväksytyt järjestelmät
 - Artikla 30: ympäristöjalanjälki-ilmoitus
- Vapaa liikkuvuus, vaatimustenmukaisuus ja markkinavalvonta (artiklat 31-32)

Kansalliset toimet (25 art.)

Taustalla havaitut ongelmat:

- Kriittisten raaka-aineiden vähäinen kierrätys (esim. harvinaiset maametallit, Li, Ga < 1 %)
- Nykyiset kierrätysjärjestelmät eivät riittävästi kata kriittisiä raaka-aineita

Ehdotukset

- Jäsenmaan velvollisuus laatia **kansallisia ohjelmia toimenpiteistä, joiden tarkoituksena:**
 - lisätä **sellaisten jätteiden ja tuotteiden**, joilla merkittävä **kriittisten raaka-aineiden talteenoton potentiaali, keräystä, uudelleenkäyttöä ja kierrätystä**,
 - lisätä **kriittisten uusioraaka-aineiden käyttöä valmistuksessa**,
 - parantaa tutkimuksen ja innovaatioiden tukitoimia sekä työvoiman osaamista.
- Ohjelmien katettava erityisesti tuotteet ja jätteet, joille ei EU-sääntelyä (minimilista tarkasteltavista tuotteista komission säädöksellä),
- Jäsenmaan edistettävä **kriittisten raaka-aineiden talteenottoa kaivannaisjätteestä** erityisesti käytöstä poistetuilta jätealueilta (4 v asetuksen voimaantulosta)
 - Jäsenmaalla **vuotuinen raportointivelvollisuus**
 - Kansallisen ohjelman hyväksymisestä ja toteutetuista toimenpiteistä
 - SE-romusta poistettujen kriittisiä raaka-aineita sisältävien komponenttien määrästä ja talteenotetun kriittisten raaka-aineiden määrästä.

Kaivannaisjätteen CRM:n hyödyntäminen

(26 art.)

Havaitut ongelmat

- Tiedon puute ja epäselvät vastuut vaikeuttavat kaivannaisjätteiden uudelleenlouhintaan ryhtymistä
- Kaivannaisjätedirektiivi keskittyy ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäisyyn eikä edistä CRM:n hyödyntämistä

Ehdotukset

- **Toimijoiden**, joiden tulee tehdä **kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma**, on laadittava alustava **taloudellinen arviointitutkimus mahdollisuuksista hyödyntää kriittisiä raaka-aineita** alueelle varastoidusta tai syntyvästä kaivannaisjätteestä/louhitusta aineksesta.
- **Jäsenvaltioiden** perustettava **julkinen tietokanta** alueellaan sijaitsevista **käytöstä poistetuista jätealueista**, sisältäen mm. arviot kaivannaisjätteen ja alkuperäisen mineraaliesiintymän raaka-aineiden määristä ja –pitoisuuksista.
- Jäsenvaltioiden on tarkasteltava kaivannaisjätealueiden taloudellista hyödynnettävyyttä:
 - 1) jätealueiden lupatiedoista,
 - 2) geokemiallisen näytteenotolla,
 - 3) sydännäytteillä tms.

Kestomagneettien kierrätettävyys (27 art.)

Taustalla havaitut ongelmat

- Kestomagneetteja ei erilliskerätä, ja kierrätetään teräsjetteen joukossa
- Kierrättäjillä ei ole tietoa magneettien tehokkaasta erottamisesta ja kierrätyksestä

Ehdotukset

- **Tiettyjen ajoneuvojen ja laitteiden ja niiden osien** markkinoille saattajien on varmistettava, että tuotteissa on **merkintä kestopagneeteista**; merkintävaatimukset komission säädöksellä.
- Tiettyjä kestopagneetteja (NdFeB, SmCo, ALNiCo) sisältävissä tuotteissa tai sen yhteydessä oltava **merkintä** linkitettynä yksilölliseen **tuotetunnukseen**, jossa tiedot mm. **kestopagneettien painosta, sijainnista ja koostumuksesta** sekä tiedot, jotka mahdollistavat **kestopagneettien käsittelyn ja poistamisen**; tiedot oltava saatavilla tuotteen käyttöään ajan + 10 v.
- Linkitykset ekosuunnitteluasetuksen vaatimuksiin (ml. tuotepassi).

Kestomagneettien kierrätetty sisältö (28 art.)

Tarve

- Mahdollistaa kestopagneettien hankkijoille luotettavaa tietoa kierrätetystä CRM-sisällöstä
- Luoda markkinoita kierrätetyille CRM:lle

Ehdotukset

- Tiettyjen ajoneuvojen ja laitteiden markkinoille saattajan on **julkaistava verkkosivustolla tieto tuotteeseen sisältyvissä kestopagneeteissa olevien tiettyjen raaka-aineiden (Nd, Dy, Pr, Tb, B, Sm, Ni, Co) kierrätetty sisältö**, jos tällaisten kestopagneettien kok.paino > 200 g, laskenta- ja todentamissäännöt komission säädöksellä.
- Tiedot kierrätetystä sisällöstä annettava asiakkaille ennen myyntisopimuksen tekemistä.
- Komissio voi 2030 jälkeen säätää vähimmäisosuuksia em. kestopagneettien kierrätetyille sisällölle.

Tunnustetut järjestelmät (art. 29) ja ympäristöjalanjälkeä koskeva ilmoitus (30 art.)

- Valtiot tai organisaatiot, jotka ovat kehittäneet ja jotka valvovat **kriittisten raaka-aineiden kestävyteen liittyviä sertifiointijärjestelmiä**, voivat hakea komissiolta järjestelmiensä **tunnustamista**.
- Hakemukseen sisällytettävistä tiedoista säädetään liitteessä IV.
- Komissio perustaa verkkosivuille **julkisen rekisterin tunnustetuista järjestelmistä**.
- Komissiolla valta antaa delegoituja säädöksiä, joilla **täydennetään ympäristöjalanjäljen laskenta- ja todentamissäännöt erilaisille kriittisille raaka-aineille** ottaen huomioon tieteellisesti luotettavat arviointimenetelmät ja soveltuvat kansainväliset standardit.
- Luonnollisen tai oikeushenkilön, **joka saattaa markkinoille kriittisiä raaka-aineita, on asetettava saataville ympäristöjalanjälki-ilmoitus**. Ympäristöjalanjälki-ilmoitus oltava saatavilla julkisella verkkosivustolla.

Ympäristöministeriön näkemyksiä

- Ehdotuksen tavoite kannatettava
- Jäsenvaltioille paljon vaativia velvoitteita, jotka osin (esim. toimenpideohjelma) **väljästi muotoiltuja**. Ohjelmissa lähtökohtana tulisi olla **elinkaarinäkökulma** sekä kriittisten raaka-aineiden **käytön vähentäminen** ja **korvaavien ratkaisujen löytäminen**.
- **SER:iä koskevat velvollisuudet** (romusta poistettujen kriittisten raaka-aineiden määrien ja komponenttien ilmoittaminen) **vaikea toteuttaa** käytännössä.
- Vanhojen **kaivannaisjätealueiden selvittämisvelvoite** (ml. tietokannan pitäminen ja julkaiseminen) hyvin laaja -> tarve **rajauksiin**.
- Monia velvoitteita tarkennetaan komission **delegoiduilla säädöksillä tai täytäntöönpanosäädöksillä**; näiden tulisi olla **saatavilla hyvissä ajoin** ennen kansallisen veloitteen voimaantuloa
- Eri velvollisuuksien **soveltamisen määräaikoja tarkasteltava**, jotta varmistetaan riittävä aika hallittuun toimeenpanoon
- Kestomagneetteja koskevat velvoitteet vaativia yrityksille ja viranomaisille – ovatko ne ja niiden toimeenpanoaikataulu realistisia? Linkitys digitaaliseen tuotepassiin tärkeä.
- Suhde muuhun EU-lainsäädäntöön (jäte-, kaivannaisjäte- ja SER-direktiivi) selvennettävä ja varmistettava ristiriidattomuus.

Kiitokset!

Lisätietoja:

Sirkku Jaakkola (sirkku.jaakkola@gov.fi)

Riitta Levinen (riitta.levinen@gov.fi)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

